

Endometrioosia sairastavan oikeudet

Endometrioosiyhdistyksen edunvalvonta

11.4.2016

Sisällysluettelo

1. Sinulla on oikeus hyvään hoitoon	3
A. Lakisääteiset oikeutesi potilaana	3
B. Terveystietolain mukaiset hoitotakuuajat.....	3
C. Sinulla on oikeus hallita tietojesi käyttöä Omakannassa	4
D. Endometrioosia sairastavan huomioitavat oikeudet	4
2. Sinulla on oikeus omaan valintaasi koskien.....	6
A. Hoitavaa ammattilaista	6
B. Terveysasemaa.....	6
C. Erikoissairaanhoidon yksikköä / sairaalaa.....	6
D. Hoitoa ulkomailla.....	6
E. Yksityistä tai kolmannen sektorin palveluntuottajaa.....	7
3. Sinulla on oikeus antaa palautetta tai tehdä muistutus	8
A. Potilasasiamies.....	8
B. Potilasvahinkoilmoitus	8
C. Lääkevahinkoilmoitus.....	8

Potilaan oikeuksia turvataan Suomessa useissa laeissa. Näistä keskeisin on laki potilaan asemasta ja oikeuksista. Laissa säännellään esimerkiksi potilaan tiedonsaantioikeudesta, itsemääräämisoikeudesta ja potilasasiakirjoista. (<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785>)

1. SINULLA ON OIKEUS hyvään hoitoon, osallistua hoitoasi koskeviin päätöksiin ja saada itsellesi kaikki toivomasi tieto hoitoasi koskien.

Lue lisää: <https://www.hoitopaikanvalinta.fi/tieda-oikeutesi/potilaan-oikeudet/>

A. Lakisääteiset oikeutesi potilaana

Lain mukaan

- potilaalle on ilmoitettava hoitoon pääsyn ajankohta.
- hoitoa jonottamaan joutuvalle potilaalle on kerrottava, kuinka kauan jonottamisen arvioidaan kestävän.
- potilaalle on annettava tiedot hänen terveydentilastaan, hoidon merkityksestä, eri hoitovaihtoehdoista ja niiden vaikutuksesta sekä muista hoitoon liittyvistä seikoista, joilla on merkitystä hoidosta päätettäessä
- potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan
- hoitoon tai kohteluun tyytymätön voi tehdä muistutuksen hoitolaitokselle ja muistutukseen on annettava ratkaisu kohtuullisessa ajassa (Katso kohta 3.)
- terveydenhuollon toimintayksiköllä on oltava potilasta avustava potilasasiamies, joka antaa potilaalle tietoa tämän oikeuksista ja avustaa tarvittaessa potilasta muistutuksen, kantelun tai korvaushakemuksen teossa. (Katso kohta 3.)

Lisätietoa: <http://www.pvk.fi/fi/korvauksen-hakijalle/potilaan-oikeudet/>

B. Terveydenhuoltolain mukaiset hoitotakuuajat:

- **Hoidon tarpeen arviointi 3 viikossa.** Perusterveydenhuollon erikoissairaanhoidossa ja erikoissairaanhoidossa hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete on saapunut toimintayksikköön.
- **Hoidon järjestäminen 3 kk:ssa.** Hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä lääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito on järjestettävä potilaan terveydentila ja sairauden ennakoitavissa oleva kehitys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kolmessa kuukaudessa siitä, kun hoidon tarve on arvioitu. Tämä kolmen kuukauden enimmäisaika voidaan ylittää perusterveydenhuollon yhteydessä toteutettavassa erikoissairaanhoidossa enintään kolmella kuukaudella, jos lääketieteellisistä, hoidollisista tai muista vastaavista perustelluista syistä hoidon antamista voidaan lykätä potilaan terveydentilan vaarantumatta.
- **Tarvittaessa vielä erikoissairaanhoidon tarpeen arviointi 3 kk:ssa ja hoito 6 kk:ssa.** Jos erikoissairaanhoidon tarpeen arviointi edellyttää erikoislääkärin arviointia tai erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia, on arviointi ja tarvittavat tutkimukset toteutettava kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun lähete on saapunut sairaanhoitopiiriin sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoidon toteuttavaan toimintayksikköön. Hoidon tarpeen arvioinnin perusteella lääketieteellisesti tai terveystieteellisesti tarpeelliseksi

todettu hoito ja neuvonta on järjestettävä ja aloitettava hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hoidon tarve on todettu.

- Kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän velvollisuus hankkia palveluja muualta, jos kunta tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ei voi itse antaa hoitoa 51–53 §:n mukaisissa enimmäisajoissa, on sen järjestettävä hoito hankkimalla se muilta palveluntuottajilta.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326> (52-54 §)

C. Sinulla on oikeus hallita tietojesi käyttöä Omakannassa.

Omakannassa voit

- käydä kuittaamassa Kanta-palveluja koskevan informaation luetuksi. Kuittauksen voit tehdä myös terveydenhuollossa.
- antaa suostumuksen tietojesi käyttöön hoitoasi varten. Voit tehdä sen myös terveydenhuollossa. Suostumus on voimassa toistaiseksi ja halutessasi voit perua sen milloin tahansa.

- rajoittaa resepti- ja potilastietojesi luovuttamista. Silloin tiedot eivät näy apteekeissa eivätkä terveydenhuollossa. Poikkeuksena on, että lääkkeen määrääjä näkee aina itse kirjoittamansa reseptit.

Kanta-arkiston Sähköinen resepti ja Potilastiedon arkisto mahdollistavat sen, että halutessasi tietosi ovat terveydenhuollon käytössä koko Suomessa, asioitpa sitten julkisessa tai yksityisessä terveydenhuollossa. Lue lisää, tutustu ja kirjaudu Omakantaan täältä: <http://www.kanta.fi/3>

D. Endometrioosia sairastavan huomioitavat oikeudet:

Endometrioosi on edelleen vaiettu, vähätelty ja heikosti tunnettu sairaus sekä sairauden oireista kärsivien kuin myös hoitohenkilökunnan ja yhteiskunnan taholta. Tästä kertoo mm. pitkät diagnoosiviiveet. Tietoa sairaudesta on levitettävä, jotta jokainen endometrioosia sairastava voisi pyrkiä kivuttomampaan, oireettomampaan ja toimintakykyisempään elämään.

Muista, että SINULLA ON OIKEUS:

- Oman elämäsi ja sairautesi asiantuntijuuteen! Sinä tiedät parhaiten omista tuntemuksistasi, oireistasi ja kivuistasi. Vain sinä voit kertoa, kuinka jaksat arjessasi ja milloin tarvitset apua.

Kerro siis rohkeasti oireistasi sinua hoitaville tahoille! Voit käyttää oirepäiväkirjaa apunasi, jonka löydät täältä:

http://www.endometrioosiyhdistys.fi/files/download/BAYERinEndometrioosi_oireidenseuranta.pdf

- Hankkia tietoa ja ymmärrystä sairaudestasi! Lue endometrioosista luotettavista lähteistä:

<http://www.endometrioosiyhdistys.fi/fi/tietoaendometrioosista>

http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00119

Artikkeleita sairaudesta:

http://www.duodecimlehti.fi/web/guest/arkisto?p_p_id=Article_WAR_DL6_Articleportlet&p_p_action=1&p_p_state=maximized&viewType=viewArticle&tunnus=duo99751

http://duodecimlehti.fi/web/guest/arkisto?p_p_id=Article_WAR_DL6_Articleportlet&viewType=viewArticle&tunnus=duo92173&dlehtihaku=view+article+WAR+dlehtihaku+p_auth=

- Jakaa kokemuksiasi vertaisiesi kanssa.

→ Ota osaa Endometriosisittaret facebook-ryhmään, jossa saat kertoa omista kokemuksistasi ja peilata niitä toisten saman sairauden kanssa elävien naisten kokemuksiin sekä keskustella endometriosisista.

<http://www.endometriosisyhdistys.fi/fi/ajankohtaista/news=85>

→ Osallistua lähimpään vertaistukiryhmään, niin voit jakaa kasvokkain kokemaasi, niin voit jakaa kasvokkain kokemaasi, saada tukea ja auttaa myös itse vertaistasi! Sinulla on mahdollisuus tutustua vertaistukiryhmään kaksi kertaa ilman jäsenyyttä.

<http://www.endometriosisyhdistys.fi/fi/vertaistuki>

Mikäli haluat tehdä konkreettisesti jotakin endometriosisin tunnettuuden ja oikean tiedon lisäämisen hyväksi sekä vaikuttaa endometriosisihoidon tasalaatuisuuden parantamiseen Suomessa liity jäseneksi Endometriosisyhdistykseen 22 euron vuosimaksulla!

<http://www.endometriosisyhdistys.fi/fi/otayhteytta/liityjaseneksi>

→ Voit tulla myös mukaan vapaaehtoiseksi yhdistyksen toimintaan! Yhdistyksessä työskentelevään vapaaehtoistoiminnan koordinaattori Jutta Laino-Tabelliin voit olla yhteydessä kaikissa vertaistukeen ja vapaaehtoistoimintaan liittyvissä asioissa. Hänet tavoittaa sähköpostitse [jutta.laino\(at\)endometriosisi.fi](mailto:jutta.laino(at)endometriosisi.fi) ja puhelinnumerosta 050 372 4453. (EI tekstiviestejä, kiitos!)

2. SINULLA ON OIKEUS OMAAN VALINTAASI koskien

- A. **HOITAVAA AMMATTILAISTA** eli lääkäriäsi tai hoitajaa. Lue lisää, miten valinta on mahdollista tehdä: <https://www.hoitopaikanvalinta.fi/valitse-hoitopaikkasi/hoitava-terveydenhuollon-ammattilainen/>
Hoitavan ammattilaisen valintaa ohjaa käytännössä suuresti palvelun toteutuminen hoitavan tiimin toimesta. Tällöin esimerkiksi yksittäisen lääkärin valinta pitää sisällään myös koko muun hoitavan henkilöstön terveysasemalla ja sillä ehdolla, että tiimillä on mahdollisuutta ottaa vastaan uusia asiakkaita hoitovastuuseensa.
- B. **TERVEYSASEMAA**, jota käytät. Lue lisää, miten valinta on mahdollista tehdä: <https://www.hoitopaikanvalinta.fi/valitse-hoitopaikkasi/terveysasema/>
Kiireettömän hoidon hoitopaikkasi eli terveysaseman voit valita kotikuntasi tai koko Suomen terveysasemista. Mikäli toivot terveysasemasi vaihtoa, edellyttää se sinulta kirjallista ilmoitusta nykyiselle ja tulevalle terveysasemalle. Valinta on mahdollista toteuttaa vuoden välein. Jos kuitenkin asut tai oleskelet syystä tai toisesta kotikuntasi ulkopuolelle, sinulla on mahdollista käyttää palveluita myös asuin- tai oleskelukunnassasi. Tällöin sinulta edellytetään kotikuntasi tekemää hoitosuunnitelmaa, jonka perusteella hoitosi voidaan toteuttaa. Hoidostasi vastaa kotikunta.
- C. **ERIKOISSAIRAAHOIDON YKSIKKÖÄ/SAIRAALAA**. Lue lisää, miten valinta on mahdollista toteuttaa: <https://www.hoitopaikanvalinta.fi/valitse-hoitopaikkasi/sairaala/>
Oikeutesi mukainen erikoissairaanhoidon hoitopaikan valinta tehdään aina yhdessä lähetteen kirjoittavan lääkärin kanssa, mikäli toivot sen olevan jokin muu kuin kotikuntasi sairaanhoitopiirin alaisuuteen kuuluva sairaala. Valinnan toteutumiseen vaaditaan lääkärin tekemä päätös ja hoidon tason arvio. Tällöin hoito, valintasi ja päätöksen mukaisessa sairaalassa, toteutetaan kattaen vain lähetteen mukainen rajattu hoito.
- D. **HOITOA ULKOMAILLA** olipa kyseessä hoitoon hakeutuminen esim. pitkäaikaissairauden osalta tai äkillinen hoidon tarve pitkäaikaissairauden pahetessa. <https://www.hoitopaikanvalinta.fi/terveyspalvelut-ulkomailla/>

Voit vapaasti hakeutua käyttämään terveyspalveluja ulkomaille. Voit hakeutua käyttämään sekä perusterveydenhuollon että erikoissairaanhoidon palveluja ja saamaan hoitoa myös pitkäaikaissairauteen. Hoitoon ottaminen ja hoidon järjestäminen tapahtuvat aina hoitoa antavan maan lainsäädännön mukaisesti. Selvitä huolellisesti etukäteen hoitoon liittyvät käytännön menettelyt ja maksut. <https://www.hoitopaikanvalinta.fi/terveyspalvelut-ulkomailla/hoitoon-hakeutuminen-ulkomaille/>

Vastaat yleensä itse hoidon kustannuksista, jos hakeudut hoitoon ulkomaille. Kela korvaa jälkikäteen toisessa EU- ja Eta-maassa ja Sveitsissä annettua hoitoa samoin perustein kuin yksityisen terveydenhuollon palveluja Suomessa, jos olet varta vasten matkustanut kohdemaahan hoidon saamiseksi. Edellytyksenä on, että hoito kuuluu Suomen terveydenhuollon palveluvalikoimaan. Jos et halua maksaa itse EU- tai Eta-maassa tai Sveitsissä annettavan hoidon kustannuksia,

voit hakea Kelasta hoitoon hakeutumisen ennakkolupaa. Pitkäaikaissairauden hoito määräytyy aina oleskelumaan lainsäädännön mukaisesti oleskellessasi toisessa maassa. <https://www.hoitopaikanvalinta.fi/terveyspalvelut-ulkomailla/terveyspalvelujen-kayttaminen-ulkomailla/pitkaaikaissairaudet/>

Saat lääketieteellisesti välttämätöntä hoitoa toisessa EU- tai Eta-maassa tai Sveitsissä, jos sairastut äkillisesti tai tarvitset hoitoa pitkäaikaissairauden pahenemisen vuoksi. Saat hoidon samaan hintaan ja samalla tavalla kuin paikalliset asukkaat, kun esität eurooppalaisen sairaanhoitokortin maan julkisessa terveydenhuollossa.

<https://www.hoitopaikanvalinta.fi/terveyspalvelut-ulkomailla/akillinen-sairastuminen-ulkomailla/>

- E. **YKSITYISTÄ tai KOLMANNEN SEKTORIN PALVELUNTUOTTAJAA.** Julkisen terveydenhuollon tarjoamien palveluiden lisäksi sinulla on oikeus käyttää omaa valintaasi yksityisien ja kolmannen sektorin palveluissa kelakorvauksien tukemana. Mikäli kunnassasi on käytössä palveluseteli, on sinulla mahdollisuus julkisen tukemana käyttää yksityistä ja kolmannen sektorin palveluntuottajaa palveluissasi. Valintaasi sinulle on oikeus, mikäli kunnassa, missä asut tai johon olet rekisteröitynyt, on käytössä palveluseteli tarvitsemissasi terveydenhuollon tai sairaanhoidon palveluissa ja olet hoitajan tai lääkärin vastaanotolla saanut itsellesi palvelusetelin näihin palveluihin. Voit valita sinulle sopivimman hoitavan yksityisen tai kolmannen sektorin hoitopaikan kunnan hyväksymistä tuottajista. Kunnalla on lakisääteinen velvoite julkistaa sähköisesti hyväksymänsä palveluntuottajat, joista voit valintaasi tehdä. Palveluntuottajia voit hakea kunnan kotisivuilta. Lue lisää, miten valinta on mahdollista tehdä: <https://www.hoitopaikanvalinta.fi/valitse-hoitopaikkasi/palveluseteli-valinnoissa/>

Terveydenhuollon asiakkaana sinulla on oikeus valintoihin, mutta valitettavasti valintojen toteutumisien edellytykset vaihtelevat. Parhaiten oikeuksiasi koskevaa tietoa löydät <https://www.hoitopaikanvalinta.fi> sivuilta. Tarkempaa palveluita koskevaa tietoa löydät kuntien, sairaanhoitopiirien ja sairaaloiden kotisivuilta. Valtakunnallista vertailutietoa hoitopaikoista on valtakunnallisesti vielä vähän saatavilla. Palveluvaaka.fi verkkopalveluun kootaan vertailutietoa Suomen terveydenhuollonpalveluista.

3. SINULLA ON OIKEUS antaa palautetta, tehdä MUISTUTUS tai POTILASVAHINKOILMOITUS saamaasi hoitoa ja kohtelua koskien, mikäli olet kokenut sen olleen asiatonta, loukkaavaa tai kun hoidossasi on sattunut hoitovahinko tai -virhe. Sinulla on myös oikeus tehdä **LÄÄKEVAHINKOILMOITUS**, mikäli epäilet käyttämäsi lääkkeen aiheuttaneen sinulle vahingon.

- A. POTILASASIAMIES** Jokaisella terveydenhuollon toimintayksiköllä on oltava potilasasiamies, joka antaa tietoa potilaan oikeuksista ja toimii hänen oikeuksiensa edistämiseksi. Tiedottamis- ja neuvontatehtävien lisäksi potilasasiamiehen tehtäviin kuuluu lain mukaan tarvittaessa potilaan avustaminen muistutuksen, kantelun tai Potilasvakuutuskeskukselle tehtävän potilasvahinkoilmoituksen tekemisessä. Potilasasiamies auttaa myös tarvittaessa potilasta selvittämään ongelmaansa hoitopaikassa. Potilasasiamiehen tehtäviin ei kuulu ottaa kantaa potilaan taudinmääritykseen tai hoidon sisältöön. Hän ei myöskään ota kantaa siihen, onko potilaan hoidossa tapahtunut hoitovahinko tai -virhe. Potilasasiamiehen yhteystiedot saa hoitopaikasta ja useimmiten myös toimintayksikön internet-sivuilta.
- B. POTILASVAHINTOILMOITUS**
Epäillessäsi potilasvahinkoa vahinkoilmoitusta ei tarvitse täyttää heti, vaan ensin kannattaa keskustella sinua hoitaneen lääkärin tai muun hoitohenkilökuntaan kuuluvan kanssa. Monen potilasvahinkoilmoituksen taustalla on epätietoisuus sairauteen, vammaan tai hoitoon liittyvistä asioista. Tällaiset epäselvyydet on nopeimmin selvitettävissä hoitavan tahon kanssa. Käydyn keskustelun perusteella voit tehdä potilasvahinkoilmoituksen, jos epäilet edelleen potilasvahinkoa. Endmetriooisyhdistyksen kautta saat sairaudesta lisätietoa hoitavalle taholle annettavaksi tai voit kehottaa hoitavaa tahoa tutustumaan sairauteen yhdistyksen sivuilla löytyvien tietojen kautta. Potilasvahinkoa voidaan soveltaa, jos seuraavat viisi edellytystä täyttyvät: Kysessä on 1. henkilövahinko, joka on tapahtunut 2. terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä. Vahingoittuneen on oltava 3. potilas ja tapahtuma tapahtunut 4. potilasvahinkolain voimassaoloaikana sekä 5. Suomen alueella. Nopeimmin ilmoituksen tekeminen tapahtuu tulostettavaa lomaketta käyttäen. Lomakkeet ja esitteet löydät täältä: <http://www.pvk.fi/fi/potilasvakuutuskeskus/lomakkeet/>
Lisätietoa potilasvahinkoilmoituksesta ja sen tekemisestä löydät täältä: <http://www.pvk.fi/fi/korvauksen-hakijalle/korvauksen-hakeminen/>
<http://www.pvk.fi/fi/korvauksen-hakijalle/>
Lisätietoa ja ohjetta löydät myös täältä: <http://www.thl.fi/potilaanopas>
- C. LÄÄKEVAHINKOILMOITUS** Perehdy aina ensiksi lääkepakkauksesta löytyviin kirjallisiin ohjeisiin mahdolliset sivu- ja haittavaikutukset kartoittaen. Keskustele myös aina ennen ilmoituksen tekemistä hoitavan lääkärin tai muun hoitohenkilökuntaan kuuluvan kanssa, mikä on heidän näkemyksensä asiasta. Tilanteen kartoittamisen jälkeen on mahdollista jatkaa lääkevahinkoilmoituksen tekemisellä. <http://www.laakevahinko.fi/suomeksi/laakevahinko/>